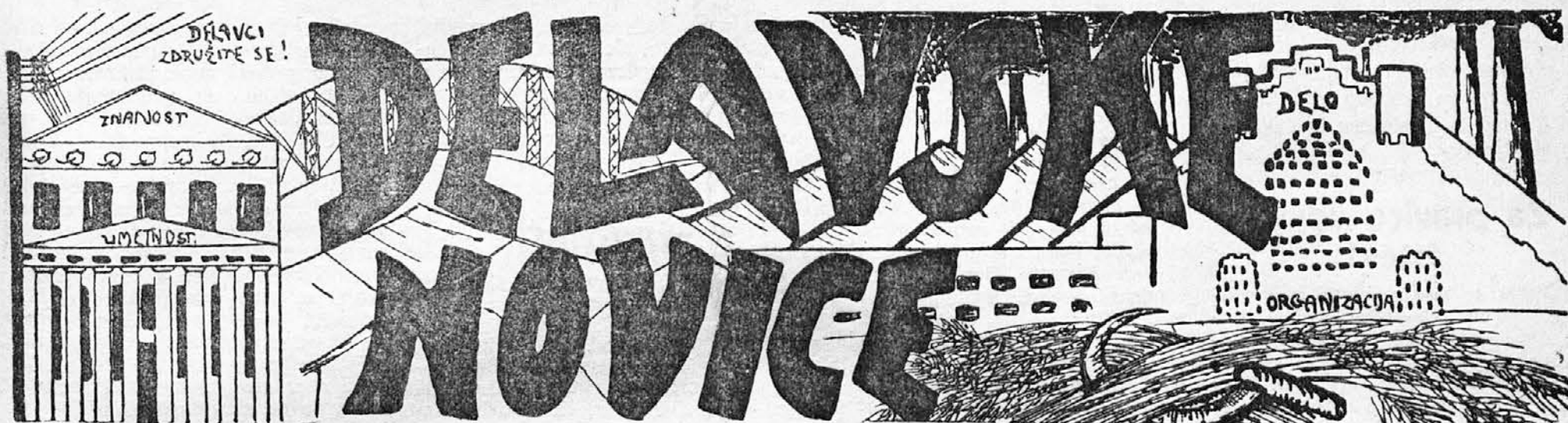

Ljubljana, 14. IX. 1922. — II. 37.

Emil D. Stefanović
lastnik in odgovorni urednik

Delavsko časopisje je važno orožje v razrednem boju!

Zato je dolžnost vsakega sodru-
ga, da časopis širi, ga naroči in —
plača!

Zbirajte nove naročnike!

Nabirajte za tiskovni sklad!

Širite »Delavske Novice«!

„Delavske Novice“, Ljubljana, Turjaški trg 2.

Volilni imeniki občine ljubljanske

so razpoloženi v našem uredništvu
od 9—12½ in od 4—7 ure.

Opozorjamo sodruge, da se ose-
bno prepričajo, če so vpisani ali ne.
Mnogi delavci in drugi proletarski
volilci so napačno vpisani, zlasti je
večkrat kaka črka narobe, kar že
samoposebi lahko spravi dotičnika
ob volilno pravico. Zato pozor, so-
drugi! Kdor ni ali je napačno vpisan,
se mora takoj oglasiti na magistratu.
Navodila dobi v uredništvu.

—o—

Iz uredništva.

Sodrug E. Stefanović se nahaja
vsak dan v uredništvu od 12—½1.

Draginja in delovno ljudstvo.

Vzroki druginje.

Notranja nasprotstva kapitalistič-
nega družabnega reda izbijajo na po-
vršje v obliki **gospodarskih kriz**,
katerih posledica je vedno bila hitro
naraščanje in padanje cen. Šele z
odpravitvijo kapitalističnega dru-
žabnega reda in s korenito preured-
bo družbe na socialističnih principih
bodo zginile tudi gospodarske krize
v današnji obliki, ker se bo svetov-
no gospodarstvo po načrtu reguliralo
od enotnih organov delovnega ljud-
stva. V svojem pohlepu po ekstra-
profitu kapitalizem zavedno izziva
čimvečje krize, vstvarja druginjo ter
na ta način vrši grabež nad delovni-
mi masami. Tako doživljamo v dvaj-
setem stoletju, da v Evropi in v mno-
gih drugih krajih **umira prebivalstvo
od lakote**, povsod pa revno ljudstvo
strada, a v istem času se kvarijo
ogromne zaloge žita in moke po
amerikanskih magacinih in kapitali-
sti, da bi vzdignili ceno pšenici, ku-
rijo s to zalogo lokomotive in uniču-
jejo življenske potrebščine.

Današnja gospodarska kriza in ž
njo vezana druginja pa je tako po
svojem obsegu kakor tudi po svojem
značaju **nekaj posebnega**, nekaj če-
sar zgodovina še ni videla. To je naj-
večja gospodarska kriza, ki se raz-
tega valovito po celi zemeljski krogli
— v nekaterih deželah višje, v dru-
gih nižje. Kriza je posledica petletne
imperialistične krvave vojne — boj-
ne klavnice. Pet let je kapitalizem
gonil čez 30 milijonov ljudi v med-
sebojno klanje samo zato, da bi si
na kosteh padlih delavcev in kmetov
zgradil nadvlado nad svetom par ka-
pitalističnih magnatov. Pred svojim
razpadom skuša kapitalizem s po-
slednimi silami obdržati gospodstvo
nad eksploatiranimi razredi in narodi
s pomočjo topov, z ognjem in mečem.

»DELAVSKE NOVICE«:

posamezna številka stane 3 K
za SHS mesečna naročnina 12 K
za inozemstvo meseč. naroč. 20 K
Za Ameriko letna naročnina 2 Dol.

Vsled povišanih poštinskih stroškov
smo morali list za inozemstvo po-
dražiti. Upravništvo.

Mednarodna vojna fronta se po-
časni spreminja v mednarodno fronto
lakote. Ko kapitalisti niso bili več v
stanju pošiljati milijone direktno v
mesarsko klavnico, ker se je v de-
lovnem ljudstvu vzbudil odpor in je
zaplamtel plamen revolucije potlačeni-
nih narodov (v Avstriji) in razredov
(v Rusiji) so začeli s pomočjo svoje-
ga gospodarskega aparata: borze,
trgovine in spekulacije, valiti **breme**
svetovne vojne petletnega uničeva-
nja na rame delovnega ljudstva.

Fronta orožja se izpreminja v
fronto lakote, druginje in pomanjka-
nja. Ta fronta pa ni več na nacional-
nih mejah, temveč je **vesoljna, inter-
nacionalna**. Na eni strani nekaj de-
setisoč stihl ekspluatatorjev tope-
čih se v luksusu, na drugi strani sto-
tine milijonov delovnega ljudstva,
borečih se za svoj lakotni obstanek.

To je glavni značaj in vzrok da-
našnje druginje. Ona se ne more od-
praviti čez noč, ker se mora odpra-
viti njen vzrok — a to je anarhistič-
no gospodarstvo kapitalizma.

Neznosna druginja, gospodarska
kriza bo trajala brezdvoma več ali
manj še nekaj let, dokler se delav-
no ljudstvo ne zave in vzame v roko
svojo gospodarsko usodo.

Boj proti druginji.

Kadar govorimo o boju proti dra-
ginji, mislimo predvsem na **odpor
delavskih in revno-kmečkih mas**
proti **neznosnemu** izkoriščanju v
času porasta druginje. To je vsako-
dnevni boj za obrambo od eksploa-
tacije, ki ga vodi delovno ljudstvo
potom svojih organizacij.

Ako kapitalisti vidijo, da delovno
ljudstvo ne reagira na njihovo brez-
mejno izkoriščanje, gredo v svojem
nenasitnem pohlepu po profitu vedno
naprej.

Zato je potrebno, da delovno ljud-
stvo **mobilizira vse svoje sile in or-
ganizira v obrambo na druginjski,
lakotni fronti proti ofenzivi buržu-
azije** in vodi vsakodnevno nepomir-
ljiv razredni boj proti brezmejnemu
izkoriščanju in spekulaciji.

Da bi bila ta borba uspešna, mora
delovno ljudstvo poznati metode ka-
pitalistov za izžemanje delovnega
ljudstva na druginjski fronti.

Buržuazija nima računa, da
zmanjša druginjo, temveč ona za-
vedno povečuje druginjo, da v zmeš-
njeni dobiva čim večje profite.
Umetno povečuje buržuazija dra-
ginjo na več načinov:

1. Potom **posrednih davkov** na
življenske potrebščine, uvozne cari-
ne, trošarine, uvedbo monopolskih
pristojbin itd.

2. Potom **izvozne spekulacije**.

3. Potom **svobodne spekulacije** z
življenskimi potrebščinami. Banke
ponakupijo velike količine žita, hra-

ne, drv in blaga ter držijo ta bogast-
va v zalogi toliko časa, da cene sko-
čijo visoko.

4. Potom **valutne spekulacije** itd.
Da bi onemogočila vsak odpor de-
lovnega ljudstva, zavede buržuazija
v času druginje vedno absolutističen
režim, prepoveduje svobodo zboro-
vanja, tiska, združevanja, štrajka in
govora zastopnikov in borcev za in-
terese delovnega ljudstva.

Te bojne metode omogočajo bur-
žuaziji, ki ima tudi ves aparat dr-
žavne sile v svojih rokah, uspešno
ofenzivo na fronti lakote, druginje in
pomanjkanja.

Delovno ljudstvo mora postaviti
**enotno fronto proti ofenzivi buržu-
azije**, proti navalu kapitalistov na
državlanske svoboščine, na žep in
lačne želodce delovnega ljudstva.

Ako delovno ljudstvo ne bo
ostvarilo te enotne fronte, ako ne bo
mobiliziralo vseh svojih sil in or-
ganizacije v boju za svoj gmojni ob-
stanek, tedaj bo buržuazija z lahkoto
zvalila celokupno breme današnje
krize in vojnih posledic na rame **de-
lovnega ljudstva, ki se bo zadušilo v
lakoti, pomanjkanju, bedi in hlapče-
vanju**. Parole te enotne fronte, o
kateri neprestano pišemo že leto dni,
so razvidne že iz samih metod bur-
žuazije za umetno zvišanje druginje:

Odprava posrednih davkov, pre-
poved **verženja** z živili, uvedba de-
lavsko-kmečke kontrole nad razpre-
delbo življenskih potrebščin, rekvizi-
cija novih zgradb za revne sloje,
zidanje malih stanovanj za revne
sloje, uvedbo krajevne aprovizacije
potom občin in države. Preskrba
drv za mestno prebivalstvo, dajanje
občinam kredita za prehrano revne-
ga ljudstva, Organizacija javnih del,
železnice, vodovodov v pasivnih kra-
jih. Svoboda delavskih organizacij.
To so zahteve, na katerih se mora
združiti delovno ljudstvo v boju
zoper druginjo.

Delavka in organi- zacija.

Delavkam je enako kakor delav-
cem, edino potom strokovne organi-
zacije jim je možno priti do svojih
pravic. Čim večja je njihova organi-
zacija, tem močnejše in žilavejše so
v boju zoper kapital — izkoriščeval-
ca njihovih duševnih in telesnih sil.
Žal, da mnogo, mnogo delavk še da-
nes ne ve, kaj in čemu je strokovna
organizacija in kaj se pod njo poj-
muje. Ako se delavki v podjetju,
kjer je uslužbena, pripeti kaka kri-
vica, da je v mezdi prikrajšana ali
da ima kako drugo škodo, da pač
zunaj delavnice v svoji nevolji in
ogorčenju duška, ali v delavnici je
tiha in mirna in skuša svoje pravično
ogorčenje, kakor je le v stanu, pri-
kriti; kajti boji se, če bi ji ušla čez
ustnice kaka beseda, da bo odpušče-
na iz dela. Nič boljše ni, če se vsem
delavkam naznanja reduciranje mez-
de ali kako drugo sporočilo — po-
slabljanje njihovega, že itak slabega
socialnega stanja. Pač vre v vsaki
posamezni ali nobena nima poguma
spregovoriti odločne besede v bojaz-
ni, da to prinese za njo slabe posledice.
Kako grozno in hudo jim je vso

nevoljo in pravično ogorčenje potla-
čiti, ne imeti s kom se pogovoriti, če-
prav so vse istotako prizadete. *Take
razmere trajajo samo toliko časa,
dokler so delavke ena proti drugi,
dokler so needine*. Čisto drugače,
pa zvon zapoje, se pesem glasi, ko je
večina ali kadar so vse delavke čla-
nice svojih strogo razrednih stro-
kovnih organizacij. Z organizacijo
imajo svoje zaupništvo, ki jim stoji
s svetom in z vsako pomočjo ob
strani. Samo v organizaciji leži moč
delavstva, moč delavk. V organiza-
ciji se delavke opogumijo, postanejo
jeklene za vse gospodarske in poli-
tične boje.

Danes imajo delavke v mnogih
tovarnah, rudnikih uzakonjen osem-
urni delavnik; dosti je pa še podjetij,
kjer še danes gara delavka po 9 do
10 ur na dan in še celo po noči do ne-
delje jutraj in še ob nedeljah se jih
izrablja in tako mine celih štirinajst
dni, ne da bi imele nepretrgani 48-
urni počitek, ki jim je po zakonu
dan.

Strokovne organizacije se boju-
jejo, da se vsepovsod ob sobotah
opoldne zaključi delo. Ta zahteva
je vprašanje življenskega pomena za
vse delavstvo, posebno pa za delavke
in če je zaenkrat še nemogoče jo iz-
vojevati, se vendar bliža čas njenega
uresničenja. Kadar bodo vse delavke
organizirane, tedaj bodo z delavci
tako močne, da lahko od podjetnika
zahtevajo in ga prisilijo, da bo de-
lavni čas in mezda tako urejena, da
bo odgovarjala življenskim potre-
bam in zdravju. Pri krajšem delav-
nem času, ob prostih sobotah bodo
delavke, ki so matere, imele več ča-
sa, da se posvetijo vzgoji svojih
otrok.

Strokovne organizacije se borijo
tudi za delavke-porodnice, za otro-
ško in materinsko varstvo. V mater
blagoslovljena delavka naj ne bo do
zadnje minute uprežena pri delu v
tovarni, žena, ki je komaj zapustila
otroško posteljo, naj ne bo zopet go-
njena na delo. Obrtni nadzornice se
naj iz vrst delavk nastavljajo, da ču-
vajo izpolnjevanje zakona.

Z organiziranimi delavkami pred-
postavljeni tudi vse drugače obču-
jejo in nastopajo kot z neorganizira-
nimi. Ako so vse delavke enega
obrata organizirane, si predpostav-
ljeni ne upajo z delavkami ravhati,
kot s sužnji in s tlačani. Tedaj se ni
treba delavki bati, da bi bila šikani-
rana ali odpuščena od dela, če bi iz-
ustila kakšno pravično besedo pred-
postavljenemu. »Vse za eno, ena za
vse«, tako se bo čulo.

Ko bo večina iz posameznega
obrata članice strokovne organizaci-
je, tedaj se jim ni treba bati, kadar
spregovore prosto besedo; izginile
bodo vse tiste, ki se danes solnčijo
v milosti predpostavljenih. Strokov-
na organizacija bo dajala delavkam
moč in samozavest; nehale se bo, da
bi se jih smatralo kot ljudi nižje,
slabše kvalitete in nehale se bo, da
bi prodajale svoje duševne in telesne
sile za današnjo mizerno mezdo.
»Enako plačo za enako delo, je-li že-
na ali mož produciral«, to je princip
strokovnega boja, ki bo prinesel de-
lavkam le tedaj zmago, ko postanejo
članice svojih strogo razrednih stro-
kovnih organizacij!

»Organizirajte se delavke, pomnožite vrste bojujočih!«

»Naprej v boj proti izkoriščanju!«

»Naprej za svobodo in srečo!«

To naj bo geslo žen in deklet iz proletariata!

Za pravico vojnih žrtev!

Veliko se piše in govori o invalidskem zakonu. Gospodje okrog »Jutra« se žrtvujejo in posvečajo temu veliko pozornost. Dan na dan seznanjajo javnost o dobrotah, ki dolete vojne žrtve po novem invalidskem zakonu, predno stopi v veljavo. — Invalidi, vdove in sirote bi bili bolj hvaležni — ko bi gospodje povedali resnico, da invalidi, vdove in sirote trpimo danes pomanjkanje in glad — po vsej tej naši kulturni državi, pri vsem velikem invalidskem davku. — Zakon že sam na sebi je največkrat pomanjkljiv tako, da prizadeti niti tega ne dobe, kar zakon predvideva. Pred vsem je treba omeniti tudi — da je pravilnik o izvajanju invalidskega zakona izšel celih osem mesecev pozneje kakor zakon, ter je prišel na beli dan sedaj, ko gre zakon v pokoj. To je tisto bliščeče delo, katerega proslavljajo okrog »Jutra«. Obiljubljaj se nam novi zakon, invalidi, vdove in sirote dobro vemo — da nam tudi novi in boljši zakon ne bo nič pomagal, če se ne bo zakon tudi striktno izvajal! Veliko je bilo obljub, a še večje so bile prevare — bližajo se zopet volitve, toda sedaj menimo, ne bo Vaše glasilo pisalo kakor pred volitvami leta 1920: »Invalidi za demokrate!«, kajti danes dobro vemo, komu se imamo zahvaliti za svoj obupni položaj. Danes zna vsaka sirota, ki je s solzami v očeh prosila »Mama, daj kruha!«, ki je bila gladna, da je pokvarjeno njeno zdravje za vse življenje vsled nesposobnosti vladajočih. — Gospodje, vprašamo Vas, kje se more preživljati vdova s štirimi otroci, ako znaša pokojnina vdove mesečno 6 K, s 50 % poviškom 9 K; vzgojevalnina za enega otroka 4 K s 50 % poviškom 6 K; torej skupno pokojnina vdove in vzgojevalnina za 4 otroke znaša mesečno 33 K in 200 K dodatkov, torej prejema vdova brez vsakega premoženja s štirimi otroci mesečno skupno pokojnina, vzgojevalnina in dodatke 233 kron.

K temu tudi en primer 100 % delavne nezmožnega invalida; invalid brez obeh nog, ali brez ene noge in s tako pooblašeno roko, da je nesposoben za delo (to so oni težki invalidi od 70 do 100 %), prejema pokojnino in doklade vsled ranitve še po starem avstrijskem zakonu 30 K mesečno in zraven tega še z vsemi poznejšimi izpremembami in dopolnitvami po uredbi Narodne vlade SHS prejema 90 K, k temu še pripadajoči dodatek, ako je brez hiše tako, da plačuje stanarino, prejema 280 kron mesečno. Torej skupno prejema invalid brez obeh nog pokojnino in dodatke približno 350 kron mesečno. O tem naj sodi javnost, kako naj živi invalid samec ali družinski oče z večjim številom otrok, s to tako milostno podporo, ko niti ne zadostuje mesečno za koruzni zдроб, da bi s tem preživljal sam sebe in družino.

Vdove so prisiljene v tem položaju, da naporno delajo od jutra do večera na polju ali v tovarni za ubogih 30 K dnevno in kljub temu ne morejo živeti s 1133 K mesečno, ker danes višji uradnik s 5 do 6 tisoč kronami slabo živi, a invalid že tako težko poškodovan mora hirati. Konstatiramo, da je danes 95 % vojnih sirot vsled nezadostnega preskrbovanja v pomanjkanju hrane, jetičnih in uničenih za celo življenje. Gospodje kaj pomeni to? To je uničevanje mladine, cveta naroda in bodočnosti države! Gospodje, ako ljubite narod in domovino, pomagajte tam, kjer je pomoč nujno potrebna! — Skrajni čas je, da se reši, kar se še rešiti da, ker veselice in parade nam ne bodo pomagale.

Invalidi, vdove in sirote.

Železničarji.

Delavska zbornica v Zagrebu.

Na javnem železničarskem shodu, ki se je vršil 8. t. m. v »Železničarskem Domu«, se je pribilo tudi čudno postopanje »Delavske Zbornice« v Zagrebu. Mesto, da bi delovala v smislu, kakor je ustanovljena, postopa popolnoma strankarsko. Kdor ni član »Saveza«, kjer je tajnik znani »sodrug« Krekić Bogdan, ta tudi ne sme reflektirati na ugodno rešitev svojih zadev pri zagrebški »Delavski zbornici«, kjer je predsednik gospod Bogdan Krekić. Slučaj Alojz Jagrič (so pa še drugi slučaji) je pokazal reničnost te trditve in resolucija, ki je bila sprejeta na železničarskem shodu 8. t. m. je izraz ogorčenosti železničarstva. Podajemo jo tukaj v celoti, da vsakdo vidi in sliši, kako se smejejo nad proletariatom ljudje, ki so po njegovih plečah splezali na topla mesta.

Dne 8. septembra 1922 na javnem železničarskem shodu v Ljubljani zbrani železničarji so enoglasno sprejeli sledečo

resolucijo:

Strojvodja Južne železnice v Sisku, Alojz Jagrič je naslovil pritožbo glede svoje premestitve na »Delavsko Zbornico« v Zagrebu, ki je v smislu ustave in zakona o zaščiti delavcev § 37 pozvana, da intervenira v vseh sporih, ki izhajajo iz delovnega razmerja, in sicer za vse delavce brez oziroma njihove strankarske pripadnosti. Uprava Delavske Zbornice je predala to pritožbo »Savezu Železničarja«, ki mu je tajnik obenem predsednik »Delavske Zbornice«, Bogdan Krekić.

Ta je odklonil intervencijo z motivacijo, da omenjeni strojvodja ni član organizacije.

To ni edini slučaj, kako Delavska Zbornica v Zagrebu odklanja pritožbe in predaje intervencije drugim.

Shod najodločneje protestira proti takemu strankarskemu postopanju in kršenju zakona o zaščiti delavcev od strani Delavske Zbornice v Zagrebu, ki ne ščiti interesov vseh delavcev, temveč samo strankarske klike.

Delavske Zbornice so postale pod vodstvom sedanjih komisarjev podružnice strankarske klike, a ne ustanove, ki bi morale ščititi ves delavski razred.

Zato shod enodušno zahteva na podlagi zakona o zaščiti delavcev **takojšnjo razpisanje volitev v Delavske Zbornice.**

Kako pa postopa obratno ravnateljstvo južne železnice v Ljubljani s svojimi uslužbenci, naj pove javnosti sledeča resolucija, ki je bila tudi sprejeta na železničarskem shodu 8. sept.

Obratnemu ravnateljstvu južne železnice v Ljubljani.

Na javnem železničarskem shodu dne 8. septembra 1922 je bila sprejeta enoglasno sledeča **resolucija:**

Strojvodja juž. žel. Alojz Jagrič je bil prošle spomladi nenadoma premeščen iz kurilnice Zidanimost v kurilnico Sisak.

Obratno ravnateljstvo opravičuje to nenadno premestitev, s tem da ga je moralo premestiti na željo tamošnje politične oblasti, odnosno okrajnega glavarstva v Celju, kar pa ni točno.

Ker v Sisku ni mogoče dobiti stanovanja, je zaprosil obratno ravnateljstvo juž. žel. v Ljubljani, da naj se mu nakažejo dnevnice za ločeno gospodinjstvo v smislu rešitve ministrskega sveta z dne 24. avgusta 1921 št. M. S. 24. 358-21. Obratno ravnateljstvo juž. žel. je le deloma ugodilo upravičeni prošnji gori imenovanega strojvodje in mu dodelilo mesto pol samo en četrt dnevnic s 1. decembrom 1921. Na njegove opetovane prošnje je obratno ravnateljstvo s 1. junijem t. l. nadalje zaukazalo zaračunati dnevnic v smislu rešenja ministrskega sveta, torej eno leto pozneje.

Na javnem shodu zbrani železničarji protestirajo proti takemu postopanju ter zahtevajo, da se gori ime-

novanemu strojvodji vendar enkrat izplača te zaostale dnevnic in se naredi konec trpljenja družini strojvodja Alojza Jagriča ter se ga naj zopet premesti nazaj v kurilnico Zidanimost, kjer biva njegova družina.

Stavbinci.

Stavbinsko delavstvo in akordno delo.

Vsi delodajalci, veliki in mali, govore v poslednjem času zelo mnogo o akordnem delu. Beli teror, ki so ga upeljali in ga že celo leto izvajajo nad stavbinskim delavstvom, so potrebovali, da zmanjšajo dneve.

Z gotovostjo lahko trdimo, da so dnevi v celi Jugoslaviji strahovito nizke v razmerju s cenami najpotrebnejših življenjskih potrebščin.

Kakor hitro so dnevi postajale manjše in kakor hitro so predstavljale na trgu manjšo vrednost, so delodajalci začeli ponujati akordno delo in so zatrjevali, da je edina rešitev slabega gospodarskega položaja delavstva — v akordnem delu. Razume se, da so ponujajoč akord, odklanjali zvišanje mezd in v kolikor je prišlo do zvišanja mezd, zgodilo se je to v tako mali meri, da o zboljšanju življenjskih pogojev ni besede. Na ta način je delodajalcem vedno na umu akord.

Dolžnost je, da se spoznamo s sistemom akordnega dela.

Na prvi pogled izgleda, da se delavcu, kateri dela akord, plača vrednost njegovega dela, uloženega v proizvodnjo, katero delo je tem večje, čim je delavec bolj sposoben. To delodajalci hočejo, da pokažejo kot posebno uslugo delavcem, manifestirajoč polno voljo, da dobro in pošteno plačajo sposobne in pridne delavce. Kljub temu, akordno delo ni nič drugega, kakor dnina.

Recimo, da zidar povprečno zaida na dan 600 opek pri 8 urnem delu in da 75 opek odpadajočih na uro, predstavlja vrednost dela 60 K. Delodajalec ne bo delavcu plačal za ta proizvod ene ure 60 K ali na dan 480 K, nego mu bo plačal v najboljšem slučaju 22 K na uro, kar znaša za 8 ur 176 K in pomeni, da je delodajalec izplačal delavcu le eno tretjino vrednosti njegovega dela, dve tretjini je pa pridržal zase.

Razume se, da v tej vsoti niso vračunjena sredstva za proizvodnjo (orodje, sirovine itd.), če se pa to upošteva, je pa dotični zidar še več oškodovan, ker zidarji delajo navadno s svojim orodjem.

Ravnatoko, kakor delavec, ki dela 8 ur na dan in dela 5 ur za podjetnika, a 3 ure za sebe, dobiva delavca, ki dela akord, manj kakor polovico vrednosti dotičnega dela, katerega je storil. Drugo polovico, ali pa še več, dal je delavec delodajalcu, in ta del se imenuje **nadvrednost**, ker, če delodajalec plača delavca samo za čas porabljen na delu, plača mu polovico vrednosti storjene proizvodnje. Če pa delodajalec plača delavca v akordu, tedaj on meri proizvodnjo z gotovim delovnim časom, v katerem delavec lahko to delo opravi in v razmerju s tem mu odreja akordno postavko. **Potemtakem je akordni zaslužek ono isto, kar je dnina.**

Akordno delo ima tudi težke posledice. Delavec, delajoč akordno delo se preveč napreže, da več izdela. Intenzivnost njegovega dela doseže največjo mero. Razume se, da se s tem dviga produkcija in delavec več zasluži, ali kolikor on (delavec) z največjo intenzivnostjo in naporom več pridela, za toliko sorazmerno podjetnik znižuje akordne postavke in imamo danes mnogo slučajev, da delavci vzamejo delo v akord in da delajo par dni, potem pa uvidijo, da ne morejo izhajati, odpovejo akordno delo in zahtevajo dnino.

Z akordnim delom goni delodajalec delavca do nepopisnega izčrpanja delovne moči, s sorazmernim zniževanjem akordnih postavk pa

vzdržuje ravnovesje med akordnim delom in dnino. Delavec se vsled ogromnega izčrpanja delovne moči preveč utruji in instinktivno čuti potrebo daljšega odmora. Ker pa ni zaslužil toliko, da bi mogel delj časa počivati sprejema na novo delo na dnino, tu ga pa pričakuje novo razočaranje, ker je delodajalec znižal dnino, povzročil pa delovni čas, to pa samo zato, ker so delavci z akordnim delom potisnili gotovo število svojih sotrpinov na cesto, te pa delodajalec izkorišča kot konkurente.

Akordno delo je za razvoj kapitalistične proizvodnje najprikladnejše. Z akordnim delom je delavec nagnan, da do skrajnosti izkorišča sebe in svojega sotrpina — še več — delodajalec prihrani na ta način izdatke za nadzorniško osebje. Kakor je razvidno, je sistem akordnega dela največji vrecel izgovorov delodajalcu, za znižanje dnin.

Čim je akordni sistem dela ugodnejši za delodajalca, tem bolj je za delavca škodljiv in ubijajoč.

Takrat, ko delodajalci — posebno pri stavbincih — tako uporno zahtevajo akord, izgovarjajoč se s farizejščino, da hočejo dobro plačati dobrega in marljivega delavca, vemo, da hočejo izrabiti posledice beglega terorja za znižanje dnin in za povišanje delovnega časa. To je za delodajalce tem ugodnejše, ker lahko delavcu licemerno rečejo: »mi smo ti hoteli dobro, zakaj se nisi poslužil akorda? Pridobitve tvoje borbe zrušil si sam!«

Čim upornejšje zahtevajo delodajalci akord, tem večja mora biti borba delavstva zoper akord!

Rudarji.

Vsem podružnicam Zveze rudarskih delavcev v Sloveniji.

Oglas.

Tačasni centralni pripravljalni odbor neodvisne strokovne organizacije »Zveze rudarskih delavcev« za Slovenijo s sedežem v Trbovljah, sklicuje v nedeljo dne 19. novembra t. l. »Občni zbor« (kongres, kateri se vrši v Trbovljah. Prostor objavimo pozneje. Dnevni red kongresa je:

1. poročilo delegatov in podružnic ZRD.

2. poročilo t. č. pripravljalnega centralnega odbora:

- a) predsednika,
- b) tajnika,
- c) blagajnika,
- d) kontrolorjev.

3. Volitev novega aktivnega centralnega odbora in kontrolne komisije.

4. Sprememba pravil,
5. sestava pravilnikov,
6. prosti predlogi.

Pripravljalni Centralni odbor ZRD v Sloveniji poziva vse podružnice, da pripravijo v teku enega meseca vse gradivo, izdelane predloge itd. ter da se dobro pripravijo za kongres. Vse izdelane predloge in drugo morajo podružnice poslati najkasneje do 19. oktobra t. l. Centralni upravi v Trbovlje, da jih ona potem še pravočasno v teku enega meseca objavi v časopisju.

Trbovlje, dne 6. sept. 1922.

Weber Karl Fr. Bogve
t. č. predsednik t. č. tajnik

Centralnemu ravnateljstvu trb. prem. družbe v Ljubljani.

Pri zadnji pogodbi, sklenjeni z organizacijami rudarskih delavcev, je prišlo tudi v zapisnik, da se delavstvo radi štrajka ne bo odpuščalo iz službe in da imajo c. 8 dni časa, da se povrnejo v revirje na delo.

V Kočevju so se dogodili slučaji, da se delavci, ki se niso pravočasno natančno vrnili v službo, ker jih ni bilo mogoče obvestiti, kasneje od ravnateljstva v tem revirju niso sprejeli nazaj v službo.

Podoben slučaj se je zgodil tudi z rudarjem Pristavom, ki se je nahajal v preiskovalnem zaporu radi stavke, kateri pa je dokazal ne sa-

mo, da s stavko ni imel nič opraviti, temveč da je bil za časa stavke odsoten iz Trbovelj. Tudi njega nočejo sprejeti nazaj na delo.

Nikakor ni v redu, da se podrejena ravnanja ne držijo sklenjenih pogodb. Taki slučaj, ki so sicer sami na sebi malenkostni, so v stanu izzvati med rudarji velikansko razburjenje, ki bi imelo lahko občutne posledice za trboveljsko družbo.

Mi mislimo, da ni niti v interesu družbe niti delavstva, da gotove podrejene osebe dražijo delavstvo z zadevami, ki so za družbo malenkostne, za prizadete rudarje pa vitalnega pomena.

Rudarsko delavstvo je solidarno in nikakor ne bo dopustilo, da bi se izigravali poedini njihovi sodrug. Zato se poziva centralno ravnanje v družbi, da zapove svojim podrejenim organom, naj sprejmejo v smislu pogodbe, vse imenovane na delo.

Prosim Vas, ne igrate se z ognjem!

—o—

Aretacije.

Pri nas v revirjih se skoro vsaki teden ponavljajo aretacije rudarjev, češ, da so to protidržavni elementi. Aretiranje odpeljejo v preiskovalne zapore v Celje, kjer se vrši cele tedne obširna preiskava in lovljenje za protidržavnimi čini.

Rezultat takih preiskav je v pretežni večini negativen. Obdolženec se zopet spusti na svobodo, češ, da ga državno pravdnštvo nima vzroka nadalje preganjati. Stvar je s tem za oblast končana in misli, da je vse v redu. Nihče pa ne prevdara, kakšne posledice ima nedolžno preganjanje za aretiranca in njegovo družino!

Ali ni razumljivo, da nedolžno preganjani psuje vse, kar je njemu in njegovi družini pripravilo težke ure in tudi občutno materijelno škodo?

Ali bi ne bilo na mestu, da bi državno pravdnštvo v Celju vsak slučaj temeljiteje preštudiralo, predno bi podvzelo korake, da se popolnoma nedolžni rudarji vlačijo po preiskovalnih zaporih!

Mi mislimo, da bi s tem ravnalo bolj državotvorno, kot pa da se zapirajo nedolžni ljudje, pozneje pa se spuščajo zopet na prosto, brez službe in ogorčeni na one, ki so jih spravili v nesrečo.

Rudar *Pristav* je bil aretiran radi stavke in se je nahajal okoli 14 dni v preiskovalnem zaporu. Natančna preiskava pa je dognala ne samo, da ni navajal rudarjev na stavko, temveč da je bil ob izbruhu stavke *splah odsoten*.

Vprašamo se po pravici, kako to, da je nasledlo državno pravdnštvo neutemeljeni denunciaciji in vtaknilo *Pristava* v preiskovalni zapor, ki ima tako za njega, kakor tudi njegovo družino občutne posledice.

Ali ni sedaj dolžnost državnega pravdnštva, da zasleduje krivce, ki so *Pristava* prijavili in jih tudi občutno kaznuje, da se naredi rigorozno konec zlobnim denuncijacijam, ki so v stanu spraviti v nesrečo cele družine in to popolnoma po nedolžnem.

Državno pravdnštvo mora vršiti tudi tukaj svojo dolžnost!

—o—

Sodrug rudarji v Sloveniji!

Strok. organizacija Zveza rudarskih delavcev za Slovenijo s sedežem v Trbovljah kliče vsem rudarjem, podzemeljskim trpinom in njim sorodnim strokam naj kjer še ne obstojajo podružnice Z. R. D. prej ko mogoče prijavijo to pismo ali osebno centrali v Trbovlje, da ona preskrbi vse potrebno za ustanovitve podružnice. Vsako najmanjše rudarsko podjetje ne sme obstojati brez neodvisne rudarske organizacije. Atentati, katere vršijo in jih še pripravljajo kapitalisti nad rudarji ne bodo prenehali, ampak se še podvojijo. Rudar se mora braniti pred izkoriščanjem le s svojo neodvisno močno organizacijo Zvezo rudarskih delavcev! — Odbor Zveze rud. delavcev.

Strokovna komisija za Slovenijo in rudarske stavke.

(Konec.)

Mi potrebujemo organizacijo za boje, ki nas še čakajo. In bil bi zločin nad proletariatom, če bi se tako lahko miselno igrali z organizacijo.

Pravite, da nismo sklicevali shodov! **Nesramni demagogi, ki imate drznost nam očitati to, česar nam oblast ni dovoljevala. Vas je oblast pustila kričati in razsajati, ker ji služite s svojim besednim radikalizmom. Sicer Vas je pa nedeljsko »Jutro« že pohvalilo, ker ste v »Najpreju« skočili za vrat rudarjem.**

Končno še, kar se tiče točke glede periodičnega zvišanja mezd! To točko so rudarji težko priborili leta 1920 v štrajku. Ko pa je bila organizacija razpuščena in je vodila pogajanja z družbo **patriotska Unija, pa je pustila to 8. točko pasti.** Tako je stvar in nič drugače!

S tem svojim člankom ste zopet razgalili svoje lopovske duše. Doli s krinkami!

Sodrugom, ki še vedno plačujejo »Delavca« pa svetujemo, da ne dajo niti pare več za ta provokatorski listič. Bojkot »Delavcu«, bodi parola vsakega razrednega delavca. Ne pitajte kače na svojih prsih!

„Kdor je za republiko, voli Etbina Kristana“.

Vsem je še v živem spominu, kakšen trušč je zagnala v jeseni leta 1920 socialdemokratska stranka za svojega voditelja, velikega republikanca in socialista Etbina Kristana. Zadnje dni pred volitvami v konstituantu si lahko videl na vsakem voglu, na vsakih hlevnih in hišnih vratih poslednje gorske koče in celo ceste tapecirane z velikanskimi plakati SSJ., na katerih je stalo z debelimi, daleč vidnimi črkami tiskano: **Kdor je za republiko, voli Etbina Kristana!** In res je nasledlo na tisoče našega delavskega in kmetiškega ljudstva ter so vrgli svoje kroglice v škatljo gospoda republikanca in socialista Kristana v globokem prepričanju, da bo on vse tako uredil, da bosta republika in socializem v najkrajšem času pod streho.

Tako je prijal g. Etbina v družbi z bankirjem in upravnikom državnih posestev Antonom Kristanom v Beograd. Tu pa se je že prvi dan prepričal, da monarhija ni tako napačna reč in da se tudi s socializmom lahko še malo počaka. V tem koristnem spoznanju je odšel naš republikanec v avdienco na dvor, nato pa je svoje podložnike in socialističnem klubu organiziral kot rezervno za sprejetje Pribičević - Pašičeve ustave.

Ko je to speljal in je videl, da je stvar dobra, je sklenil v tem smislu in po vzgledu drugega požrtvovalnega proletarca Antona Kristana, nadaljevati ta nad vse uspešen in nepomirljiv boj za republiko in socializem. V tem znamenju je sklenil pakt s Pašičem in Pribičevićem, ki sta ga te dni poslala kot izseljeniškega komisarja v Ameriko, odkoder je pred par leti kot posledico neustranjenega boja za republiko in socializem odnesel par izbitih zob, nekaj črnih bunk in pa majhno prtljago dolarjev kot darilo za bodočo federativno republiko Jugoslavijo, ki jo je prisegel postaviti na noge, pa naj stane kar hoče.

Sedaj bo v Ameriki kot načelnik I. klase, oborožen z državnimi, sicer nerepublikanskimi in nesocialističnimi, ampak vendar veljavnimi dinarji, dolarji in funti, dokazoval jugoslovanskim delavcem, pri katerih je nekoč zbiral denar za republiko, da je država, kakršno je postavila vidovdanska ustava, natanko tista federativna in socialistična republika, za katero se je on boril v starih časih in ki so jo oznanjevali plakati po slovenskih voglih, hlevih in cestah. Ni dvoma, da se mu bo ta dokaz identičnosti docela posrečil, ka-

kor ni dvoma, da bodo tudi pri prihodnjih volitvah vsi slovenski republikanci in socialisti, ki imajo kaj soli in spomina v glavi, volili Etbina Kristana in može, ki jih bo on priporočal kot sebi enake republikance-socialiste in kot može, ki po vzgledu svojega učitelja nikdar ne bodo zagazili v stran od odločnega in uspešnega boja — za federativno republiko Jugoslavije z Bolgari vred.

Dopisi.

Kočevje. V nedeljo, dne 13. septembra se je vršil shod zveze rudarskih delavcev v Kočevju. Na shodu sta poročala s. Salamon in Stefanovič o mezdah pogajanjih in o pomenu nezavisne strokovne organizacije. Poročilom so sledili kočevski sodrug, katerih je bilo c. 600 na shodu, s pazljivostjo in odobravanjem. Sprejeto so bile resolucije, ki zahtevajo, da se takoj sestavi interministerialna komisija, v kateri mora biti tudi zastopnik delavstva, da pregleda knjige in pomanjkljivo gospodarstvo družbe. V resoluciji je izražen oster protest proti vsakemu povišanju premoga. Druga resolucija zahteva, da se fond rudarjev penzionistov, ki se je uporabil pri zidavi palače bol. blagajne, uporabi za povečanje plač rudarjem penzionistom.

Zagorje ob Savi.

Tudi pri nas v Zagorju smo se podali rudarji v času stavke med kmete. In skupina, s katero sem se napotil tudi jaz, je našla za nas rudarja tako blago čuteče ljudi, da je prav, da se jim zahvalimo v svojem delavskem časopisu. Najlepša hvala vsem kmetom in železničarjem v Zgor. Logu pri Litiji posebno pa s. Alojzu Praprotniku, ki je celo skupino prostovoljno povabil za celi čas stavke in tudi Franc Praprotnik je pokazal proletarsko mišljenje, v svojem blagočutečem srcu do rudarjev. Zatoj Vam kliče »Živela vaša solidarnost, s katero ste nam priskočili na pomoč v času borbe proti brezsrčnim kapitalistom!

Živela, kmetsko-delavska solidarnost. — Andrej Jere, rudar.

Usodepolna diskusija soc. dem. stranke v prostorih kons. društva rudarjev v Hrasniku. Že nekaj dni popreje so se videli plakati na vseh javnih prostorih, da se vrši de 1. septembra gori omenjena diskusija. Že ob treh popoldan so se začele zbirati razne klepetave ženske okoli poslopja konsumnega društva. Ko pa je prihajala bliže četrta ura, ki naj bo odločilna, so se te sodružice podale v dvorano, ozirajoč se nazaj ali pride obljubljeni mesija ali ne. — Točno eno minuto pred četrto uro se naenkrat ustavi avtomobil pred omenjenim poslopjem. Iz njega izstopi poslanec na razpoloženju dr. Krušič iz Trbovelj, med drugim član delavske zbornice, po Bernotovi milosti in Čobalovi volji predsednik pol. org., pod ali nadpredsednik strokovne org. U. S. R., solastnik konsumnega društva v Trbovljah itd. Počasni previdni korakov stopi v dvorano. Navzoča množica ga burno pozdravlja. Konečno se hrup poleže in predsednik vendar otvori s pozdravnim nagovorom diskusijo rekoč: Vas pozdravljam, boritelji. Sicer sem jaz kot predsednik hodil na šiht, pa to Vas nič ne skrbi, ker še niste zrel, da to razumete, zato podajam besedo g. poslancu na razpoloženju dr. Krušiču iz Trbovelj. — Počasi se dvigne g. Krušič, se razšopiri, prikloni. (Potrpin in Podpečan mu držita zadaj frak in se tudi priklonita skoraj do tal.) Z rahlimi besedami začne: — »Sodrug, sodružice! Malo nas je, ampak mi smo ta pravi. Mi smo vedno povdarjali, da hočemo izčistiti našo stranko in kakor vidite, to se je zgodilo. Vse smo pometali iz stranke, kar nam ni ugajalo.« (Burno odobravanje.) Za vrtni se oglasi nekdo: »Kovač vas je sam pustil.« Krik: »On je znorel, zmešalo se mu je, na Studenec ž njim, saj nam je takratni podpredsednik Verden povedal!« — Krušič nadaljuje: »Kako Vas je ta-le Zveza

nafarbala. 15 odstotkov ste komaj dobili, pa ste tako dolgo stavkali, da se Vam bo eno leto poznalo. Mi bi brez stavke veliko več dobili.« Medklic: »Zakaj nisi tega na shodu povedal?« Krušič: »Tam so bili rudarji pa si nisem upal lagati, to je le za naše člane.« Nadaljuje: »Stefanovič Vas je prodal. Od Zveze je neki tajnik odnesel 40.000 K v Zagreb, ti so izdajalci, norci. — Zvezo je treba ubiti, drugače mi nikamor ne pridemo. Ti ljudje so v Zvezi s Hudičem. Imajo brezžične brzojavke in ne stavim, če me ne bodo dali v časopis.« — Slednjič konča z živijo klici, da se Zveza ubije. (Ploskanja ni konca, ne kraja.) — K besedi se oglasi Splarjeva Ajdka in pravi: »Ali samo 15 odstotkov smo dobili, mi jih enkrat pojemo, še za enkrat nam jih ni skuhati.« (Potrpin se prikloni, Podpečan se potrka na prsi, Werden študira kakšen lonec, da ima Ajka. Krušič je v zadregi.) — Oglasi se Žvrgulinova Špelka in pravi: »Kaj pa prklade in abvnega so tudi požrili?« »Tudi,« zakriči vse, »doli z Zvezo!« (Pokleka se prekrži.) — Oglasi se zopet k besedi Srebotnikova Katra in pravi: »Porka madona 300 odstotkov naj bo fasenga ceneje, pa bo dobro, kaj se bomo štrajtali.« (Odobravanje. Kolman se poniža z desnim kolonom.) — K besedi se oglasi g. Malovrh, lastnik konsumnega društva, počasi prefrigano prične: »Sodrug, nafarbali so Vas. Kar je Kovač tam na tablo nabil, ni nič res, on nori, vi niste nič dobili, še manj kot nič.« (Tršek se strese, Tržca zine.) Malovrh nadaljuje: »Držite se nas, dokler držimo skupaj, smo kaj. Dokler imamo ključ, je to lahko.« (Burno odobravanje.) (Pavla posluša pri vratih in se sladko smeje, nehoti polglasno: Ali jih farbaš Karl.) — Oglasi se še posamezniki, kar pa ni tako važno. Slednjič zaključijo predsednik Werden diskusijo s pripombo: »Kadar bomo štrajkali, hodimo na šiht, pa nam bo boj lahak.« — Krušič se prine se skozi množico, ženske mu poljubljajo roko in skoči v pripravljeni avtomobil. Zakliče še samo: »Zvezo ubiti in adijo!« Moški še posedajo k čaši vinca, a ženske odidejo proti koloniji. Čuje se »kršen duš, porka madona, nocoj bo Zveza crknila...« — Nad kolonijo pa se zbirajo temni oblaki. Neštevilno črnih vran se podi sem in tja nad njo. Solnce mrko zahaja. V Jelenici pa se oglašajo sove: **te ujem, huhu...** — Kokoši beže, Petrinov pes se strahoma stiska pod krilo svoje gospodinje, vse priča, da se mora nekaj zgoditi. Člani Zveze sluteč nevarnost se poskrijejo. Naenkrat se začuje krah sredi kolonije. Onegava Micka stoji sredi kolonije, držeč v rokah velik lonec in mu zavdaja s šteretrajbarjem smrtno udarce. Krdelo žensk se zbira, oboroženih z burkljami, šteretrajbarji, metlami, ponočnicami in piskri kot »Handgranate«. — Šplarjeva Ajdka, držeč v roki pečno metlo, ima kratek, a resen nagovor. Sliši se le »kršen duš« nad Zvezo. — V pisarni Zveze ne sluti nikdo kaj hudega. Vsak sedi mirno pri svojem delu. Naenkrat pa jo ravsne hišni maček na črešnje in petelin zleti na streho. Vsi pogledajo in groza. Hiša je že oblegana od treh strani. Krik neznošen, Ajdka vihti pečno metlo, da je groza. Kaj storiti, vpraša odbor Zveze. Nikdo ne najde besede. Predsednik smukne prvi v peč in potegne za seboj nekaj papirja. Tajnik smukne pod mizo in se pokropi z blagoslovljeno vodo, blagajnik drgeta, slednjič smukne ročno v blagajno in točajka Fani jo zaklene. Sama pa zleze v prazen sod in kuka skozi tisto čepovo luknjo, kaj bo. — Že bje odločilna ura. Druhal je že v pisarni, stika, išče, uniči vse arhive in dokumente Zveze. Le aktov od Unije, s katerimi je tajnik pokrit, se nikdo ne dotakne. To je sveto. Ko je vse uničeno, druhal odide, petelin pa na strehi zapoje. — Od tega časa se ne prikaže odbor »Zveze« več. Člani se skrivajo, Zveza je ubita. Le »Delavske Novice« so še izšle, da Vam to poročajo.

Razno.

F. B.:

Izdajalski »Naprej« in bankirsko »Jutro« v bratskem objemu.

Bernotova cunja »Naprej« je prinesla v št. 198 od 3. septembra uvodni članek, s katerim se zaletava v zadnji rudarski štrajk. V omenjenem članku hoče dopisun ponovno razlagati svoj pristni in skrahirani socializem. Nadalje pove tudi, da ga še vedno boli glava od takrat, ko so se razcepile ... ne, ne, ko so odšle proletarske mase od svojih socialističnih pastirjev. Vem, da je Vam žal še danes, da je delavstvo spregledalo in zapustilo vse socialistične birokrate. Krivcev še vedno iščete, če je že prav minulo tri leta. Ako še niste našli vseh, dajte gospodje socialisti pogledati okrog sebe, in boste imeli takoj krivce raskola vse skupaj. Povem pa tudi Vam to, da avantgarda proletariata ni razbita, da je enotna, bolj kot kedaj poprej, ko se je zbirala pod Vašo firmo. V dokaz naj Vam služi zadnji štrajk rudarjev. Komaj je čakal »Napreja« bratec »Jutro«, da prinese kaj takega, da »Jutru« ugaja, že se oglasi v nedeljski št. 209. Ja — ja »Naprej« ima prav tako je bilo z mezdnim gibanjem rudarjev in štrajkom. »Naprej« ta jo pogrunta, ta pomaga braniti kapitaliste, ta ščiti Trb. prem. družbo in banke, sedaj pa nam v »Jutru« ne bo treba mnogo pisati, bo že »Naprej« prinašal vse mesto nas, mi se pa lahko vržemo bolj na Velesemenj. Ne bom mnogo dražil ne »Napreja«, ne dopisuna J. A. povem pa Vam samo eno. Sline ste cedili po naši neodvisni strok. org. Z. r. d., ker ste mislili, da bo razpuščena in da boste Vi zagrabili njeno imovino, tako kot je vaša navada.

Ampak je Vas zopet enkrat varalo. Organizacija je ostala nedotaknjena, ona se razvija in raste v močno proletarsko armado, ki bo združila celokupno delavstvo v znamenju neizprosne razredne boje. Vi pa še lajajte in denuncirajte, kajti to je itak vaše delo, zato mislim, da tudi ne boste prenehali.

S tem svojim delom boste pa je dosegli, da Vas zapuste še tisti maloštevilni delavci, ki Vas še ne poznajo, potem pa ostanete sami Bernotovci, Sveteki itd., rudarja pa ne dobite nobenega več. Ja, ja gospodje v časih najhujše demokratske reakcije so ti reakcionarni demokrati spoznali, da ste jim najbližji od vseh strank in zato so Vam dali župana v Zagorju in g. E. Kristanu dobro službo v Ameriki. **Živela demokratsko-socialistična koalicija!** Delavstvo pa se od demokratskih pajdašev le z gnusom odvrta!

H kongresu javnih »radnikov«. Pretečeno soboto in nedeljo se je zbralo v Zagrebu večje število bivših in sedanjih politikov, ki se imenujejo »javni radniki«. Med njimi so figurirali Ljuba Davidović, predsednik demokratske stranke, bivši minister Veljković, tudi demokrat in predsednik Narodne Skupščine dr. Ivan Ribar. Ta poslednji je znan kot eden najbolj navdušenih pristašev Obznane, Zakona o zaščiti države in drugih protidelavskih naprav. V nacionalnem pogledu so vsi ti možje bili tudi centralisti in takorekoč Hrvatov in Slovencev niso pripoznavali. Posebno se je v tem odlikoval Hrvat dr. Ribar. Nadalje je bil na kongresu bivši poslanec na Dunaju Smodlaka, ki je zaradi svoje centralistične in protidelavske politike moral zginiti iz Dalmacije in je prišel na Štajersko, kjer se je ponujal v dr. Novačanovo republikansko in še v neke druge stranke. Iz Slovenije so šli v Zagreb med drugimi: dr. K. Triller in dr. Ravniar, Deržič, Rostohar in znani zastopnik Jugoslavije v Genui in drugod demokrat dr. Janko Hacin, bivši uradnik italijanskega »tiskovnega« urada v Bernu. Nadalje so se udeležili kongresa mnogi javni radniki iz Srbije in Dalmacije. Vsi so prišli »neoficijalno«. Na kongresu so sklenili resolucijo, ki pravi da se mora država imenovati kraljevina Jugoslavija, da se

mora spor med Hrvati in Srbi je njeni in da mora v deželi zavladati prava demokracija. Potem ne bo, pravi resolucija, več potreba izjemnih zakonov in terorja. (Ali je sedaj še potreben?) Kako mislijo priti do vsega tega, gospodje »javni radniki« niso povedali. Okoli kongresa je bil velik hrup, izgledalo je, kot da bo to nekaka druga Konstituenta. Samo glavna pomanjkljivost je v tem, da nimajo kongresisti skoraj nikogar za seboj. Če rečeš Radić, pomeni to 300.000 volilcev, če rečeš Korošec, tudi to nekaj pomeni. Če pa rečeš Smodlaka, Tomljenović, Rostohar, pa to prav nič ne pomeni. Zategadelj ne morejo ti gospodje kaj posebnega speljati. Tisti, ki kaj zaležejo v državi, pa so ostali lepo doma. Če ta kongres ne bo ničesar dosegel, je vendar silno značilen za današnjo situacijo v državi. Režim se že majo. Če taki zagrizeni centralisti in obznani, kot so Davidović, Veljković, Ribar itd., glasujejo zoper svoje lastno dosedanje prepričanje, pomeni to, da je režimska ladja navrtana in da že sili voda v njen trehuh. Podgane pa bežijo na krov ... Može so bili temelji dosedanjega reakcionarnega režima, sedaj pa bi hoteli presedlati, da bi lahko vstopili v vladu, ki pride po volitvah in ki ji bo morda načeloval Stojan Protić.

S. Štefanovič je zaman čakal, da ga bodo gospodje od »Jutra« tožili zaradi njegovih razkritij o jutrizaciji »Dolnške Tiskarne« in o »domovinizaciji« 18.000 državnih dinarjev. Ker ni hotela gora priti k Mohamedu, bo šel Mohamed k gori. S. Štefanovič je vložil tožbo proti »Jutru« zaradi obrekovanj, s katerimi ga je obkladal ta čedni list. Tako se bodo prizadeti vendarle znašli pred sodnijo.

»Komunisti.«

Socialdemokratsko glasilo »Naprej« je prineslo 7. t. m. pod gorenjim naslovom sledečo trditev: »Komunisti ustanovljajo zopet novo železničarsko organizacijo, pri tem pa zapeljujejo delavstvo, slepeč ga z našimi kuvertami! Itd.«

Poslušajte eno, prijatelji, predno se sporazumemo! Kuverte so bile kupljene z delavskimi groši, še predno smo poznali »Naprej« in tiste, ki v ta list pišejo, in ako smo katero uporabili, smo vedno dosledno zakrili bankerotno firmo. Mi smo bili socialisti-marksisti z vami skupaj pod eno streho toliko časa, dokler nam niste razložili svoje taktike, ki se glasi: **Končni cilj socializma je minister!** Ker pa smo varčni, in to nas učijo dan na dan naši državniki, smo naredili tako kot podjetje železnice, ki še danes uporablja stare tiskovine od bivše Avstrije z označbo Süd. B. Hočemo se pa poboljšati in vam nudimo tako-le zameno: Vi nam daste nazaj, kar je našega. Mi pa vam damo kuverte — (50 jih je) toliko kot vas — in damo na vsako toliko poštinih znamk, kolikor zadostuje za ekspres in vas odpošljemo po zaslugah na svoja mesta in sicer: I. razred: Kvalificirane socialiste v ministrstva, II. razred: napolkvalificirane v deželno tolarjevo, III. razred: praktične z večletno skušnjo na različna posvetva pod sekvestrom, IV. razred: z dobrimi tajniškimi spričevali o razdiranju strokovnih organizacij pa odpošljemo na razna imenovanja v državno službo, kakor v delavske komore, socialne inštitucije itd. Upamo, da boste sprejeli ta predlog iz praktičnih razlogov in nam to v kaki prihodnji številki »Napreja« naznanili. S tem prijatelji, bo spor med nami za vedno končan in zadovoljni bomo mi in vi.

in vi. — **Ekonom** v Ljubljani dne 7. septembra 1922.

Objektivno poročilo o rudarski stavki prinaša narodno-socialistična »Nova Pravda« od 2. septembra v članku »Rudarska stavka«. Biti objektivni in pravični, to je edino možna pot za enotno fronto proletariata. To bi si lahko zapisal za ušesa zlasti centrumaški »Naprej«.

Odgovor klevetnikom. Po stavki se dnevno priglašujejo novi člani k Z. R. D. v Trbovlju.

Inšpekcija dela XIII.

V eni zadnjih številčk smo orisali ogromne napake »socialne skrbi« (opomba pisca »smrti«). Danes pa moramo delavstvo opozoriti na drug oddelek te inštitucije, ki se imenuje »Inšpekcija (ne-)dela« z označbo številke XIII.

Vedeči smo, da je številka 13 nesrečna, ali, da bi to nesrečo moralo prenašati zopet delavstvo in ravno v tistem času, ko je stopil v veljavo nov zakon o zaščiti delavstva nam ni bilo jasno, dokler se nismo na lastne oči uverili.

Večina stavbenih podjetij v Ljubljani podaljšala je delovni čas na 10 ur. Tvrška Tönnies je z dne 4. m. zahtevala celo, da delavci delajo od 7. ure zjutraj do 12. ure opoldne, ter od 1. ure opoldne do 7. ure zvečer, kar znaša 11 ur na dan.

Zaupniki stavbinskega delavstva obrnili so se dne 5. t. m. osebno na »Inšpekcijo dela« in so od dežurnega uradnika dobili ta-le odgovor:

»Pred kratkom so imeli v Sarajevu konferenco vsi inšpektorji dela iz cele Jugoslavije in so sklenili, da so stavbena podjetja, sezonska podjetja, za njih ni veljaven po zakonu določeni delovni čas, lahko delajo kar hočejo, jaz ne morem tukaj nič pomagati, gospod inšpektor mi je tako ukazal.«

Stavbena podjetja niso podjetja, »ki delajo izključno sezonsko in ki so izpostavljena atmosferskim vplivom« (§ 8, točka 8.) in če bi bila, to predpisuje »z omejitvami minister za socialno politiko sporazumno z ministrom za trgovino, ne pa konferenca inšpektorjev dela. In tudi v tem slučaju morajo podjetniki vložiti prošnjo in »dokler se ne izdajo te določbe, ne smejo lastniki podjetij samovoljno podaljševati delovnega časa«.

Gospod Inšpektor XIII., koliko se upoštevajo te določbe zakona v Ljubljani?

Za danes toliko, v prihodnji številki bomo pa dokazali, kako se v Ljubljani na stavbah dela tudi ob nedeljah, po oči in celo z mladostnimi delavci pod 16 leti.

Kje si inšpekcija dela, ima dovolj dela za tebe, samo če bi hotela delati!

Člen 126 zakona o zaščiti delavstva izrečno reče: »našem namestniku ministra za socialno politiko priporočamo, naj razglasi ta zakon in skrbi za njegovo izvrševanje«.

Gospod dr. Skubic, i za Vas ima dovolj dela!

Vederemo!

Objave.

Lesnim delavcem na znanje. Ker se sodrugi lesni delavci v Zagrebu nahajajo v štrajku, se opozarja, da naj nihče ne hodi iskat dela v tej stroki v Zagreb.

Delavska zbornica za Slovenijo v Ljubljani opozarja delavstvo, da sprejmo delo v tovarni vagonov v Brodu na Savi le takrat, kadar so predhodno sklenili s podjetjem posebno pisмено pogodbo. — Mestno poglavarstvo v Brodu je objavilo namreč z dopisom št. 6433/22 z dne 1. avgusta 1922, da tovarna delavcev, ki jih posredujejo posredovalnice za delo, ali pa jih zvabi podjetje potom oglasov v Brod, v delo običajno ne sprejme, niti jim ne povrne potnih stroškov.

Državna borza dela (posredovalnica za dela) v Ljubljani ponovno naznanja, da se odslej naprej nahajaj v pritličju mestnega magistrata nasproti Zglaševalnega urada na Mestnem trgu, na kar se p. n. delodajalci in delojemalci opozarjajo. Urađuje vsak dan izvzemši nedelj in praznikov od 8. ure zjutraj do 2. pop.

Nov uspeh — neodvisne Zveze rud. del. Pokrajinski pokojninski sklad za Slovenijo, čegar upravo je poverila pokr. uprava vladn. komisariju in mu dodelila sosvet 8 članov,

posluje od 1. t. m. dalje v prostorih barake na Dunajski cesti, kjer je nastanjen tudi stanovanjski urad.

Za tiskovni sklad so darovali: Mohar Anton 2 Din., Vrhovc Franc 5 Din., L. M. 1 Din., A. K. 6 Din., Črne Jožef 5 Din., Koritnik Marija 1.50 Din., Viktor Sluga 10 Din., Krese Franc 10 Din., Fink Martin 3 Din., Zigler Jakob 5.50 Din., Vintgar Jakob 5 Din., Žorga Jakob nabral na veselici pevskega društva Cankar 42.75, Sušnik Janez 7 Din., Puc Janez 7 Din., Vrečko —.50 Din., Zemek Jaromir 4 Din., M. Grabljevec 100 Din., V. K. 40 Din., Novak Anton 100 Din., M. N. 100 Din., Neimenovan 160 Din. — Skupaj 608 Din. 25 p.

Za gladojuče v Rusiji so darovali: Jank Ivan 5 Din., M. K., Tržič 100 Din. Prejšnje 4489.75 Din. Skupaj 4594.75 Din.

Zv. 1. Ofenziva kapitala in delavski pokret (1 Din brez poštne).

Sodrugom, ki razumejo hrvatsko, priporočamo knjige zbirke »Svetlost« (v latinici), ki prinaša prevode najboljših leposlovnih del svetovne literature.

Dosedaj so izšle te knjige:

1. H. Barbusse: **Intelektualcima** 6 Din.
2. L. T.: **Sarajevski atentat** 6 Din.
3. Maksim Gorkij: **Tri dana**, roman 9 Din.
4. Maksim Gorkij: **Leto**, roman 9 Din.
5. M. Arcibašev: **Smrt Ivana Landea** 9 Din.
6. V. G. Koroljenko: **Šumi šuma** 9 Din.
7. A. P. Čehov: **Novele** 3 Din.

—o—

Delavski tisk.

Kakor smo javili v zadnjih številkah, se bore »Delavske Novice«, kot pošten delavski list, ki ga ne podpira nobena banka in nobeno velepodjetje, z gotovimi težkočami. Zato smo zadnji dve številki izdali samo na dveh straneh. Ker pa so nasprotniki izrabili to vrzel v to, da so se s podvojeno silo vrgli na vodstvo neodvisnega strokovnega gibanja z lažjo in obrekovanjem, smo se odločili da izdajamo list zopet na štirih straneh. S tem bo dana možnost, da se uvrsti ves številni material.

Da pa bi se list lahko obdržal na tej višini, pozivamo delavstvo, da po svojih močeh podpre svoj edini list, ki izhaja v slovenščini.

Prirejajte posebne zbirke za tiskovni sklad in skrbite za točno plačevanje naročnine.